

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК УМОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Хаврова К.С. Інноваційні процеси як умова економічного розвитку підприємства. Визначено розвиток інноваційних процесів які забезпечують економічний розвиток підприємства та можливість його конкурентоспроможного функціонування в сучасній економічній ситуації.

Хаврова Е.С. Инновационные процессы как условие экономического развития предприятия. Определено развитие инновационных процессов обеспечивающих экономическое развитие предприятия и возможность его конкурентоспособного функционирования в современной экономической ситуации.

Khavrova K.S. Innovation processes as condition of economic development of enterprise. The development of innovation processes providing economic development of enterprise and the ability for its competitive operation in the present economical situation is determined.

Постановка проблеми. Сучасні перспективи економічного розвитку України пов'язуються з високотехнологічними й конкурентоспроможними підприємствами. Найважливішою умовою їх економічного розвитку є інноваційні процеси.

Теоретичним й практичним аспектам інноваційного розвитку на макро- і мікрорівнях присвячені праці таких вчених, як М.Туган-Барановський, М.Кондратьєв, Й.Шумпетер, П.Друкер, Г.Менш, Б.Санто, Д.Тіс, Ю.Бажал, О.Бутнік-Сіверський, В.Геєць, А.Гальчинський, С.Ілляшенко, Д.Черваньов. На сьогодні даний напрямок досліджень широко висвітлюється у працях західних вчених-економістів, у тому числі Р.Нельсона, С.Уінтера, В.Лазоніка, А.Бернштайна, Е.Лама, В.Циганова та інших.

Незважаючи на те, що в опублікованих наукових працях із цієї тематики значна увага приділяється питанням підвищення темпів інноваційної діяльності, прискорення впровадження нововведень, обґрунтування єдиного погляду на визначення інтенсивності інноваційного розвитку немає.

Метою цієї статті є визначення інноваційних процесів і їх вплив на розвиток підприємства і його конкурентоспроможність.

На даний момент економіка України є дуже нестійкою та робота підприємств має нестабільний характер. Як свідчать східні філософи, у слова "криза" є два головні напрямки: занепад і можливість. Керівництво підприємств повинне не тільки зараз утримувати ділову діяльність "на плаву", а й дивитися у майбутнє, розглядаючи потенціал діяльності підприємства.

Саме тому зараз дуже актуально проаналізувати інноваційні процеси, які в час "кризи" мають більше можливості "вжити" та розвинутися, ніж стандартні процеси.

Виклад основного матеріалу. Інноваційним є розвиток, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства в змінних умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії і прийнятої мотивації діяльності, пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту [3].

Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності' 2010

Під інноваційним типом розвитку розуміється спосіб економічного зростання, заснований на постійних і систематичних нововведеннях, спрямованих на суттєве поліпшення усіх аспектів діяльності господарської системи, періодичному "перегрупуванні" сил, обумовленому логікою НТП, цілями і завданнями розвитку системи, можливістю використання певних ресурсних чинників для створення інноваційних товарів і формування конкурентних переваг [2].

На цей час законодавством визначено, що інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [1].

Водночас, як слушно зауважує С. Ілляшенко, практика свідчить, інноваційна діяльність може бути успішною за умови узгодженості ринкового потенціалу як здатності сприймати інновації конкретного типу та інноваційного потенціалу як можливості втілення досягнень науки й техніки в конкретні товари, здатні задовольняти споживчий попит.[3]

Таким чином, достатній рівень інноваційного потенціалу підприємства є одним із найважливіших показників, що характеризують його економічний розвиток. Це обумовлено тим, що:

- виробнича функція змінюється в результаті загальної зміни розмірів капіталу, що його використовують у виробництві продукції за рахунок збільшення розмірів основних засобів, що мають більшу наукоємність і пов'язану з нею велику капіталоємність.

- виробнича функція змінюється в результаті впровадження нових технологій, матеріалів, видів продукції, що випускається, які дають можливість збільшити розміри випуску продукції без істотного збільшення витрат основних ресурсів.

Отже, зростання продуктивності праці у вигляді одержання великих обсягів виробництва за відносної економії живої праці збільшує масу споживчої вартості.

При такому підході необхідна більша кількість ресурсів, які дають віддачу, але з викладених позицій це не є економічним. Тому варто погодитися з думкою Е. Менсфілда, який зазначив, що інновація полягає в тому, що науково-технічний розвиток потребує більших ресурсів, аніж отриманий у підсумку результат.

Узагальнення теоретичних та аналітико-статистичних джерел інформації різних підприємств дозволяє виділити основні етапи інноваційних процесів (табл.1).

Теоретичні положення системно-інтеграційного підходу дали можливість представити управління інноваційним розвитком підприємства як об'єктно - процесну систему, що дало змогу виділити основні аспекти й складові такої системи.

Як відомо величина інноваційних процесів знаходиться під впливом численних залежних і не залежних від діяльності підприємства факторами.

Досліджуючи фактори, які впливають на інноваційні процеси підприємств необхідно конкретизувати фактори, що залежать та не залежать від діяльності підприємств, так як на наш погляд, це дозволить визначити більше причин зниження економічного розвитку. Це особливо важливо для вирішення найважливішої управлінської задачі – інноваційний розвиток підприємства.

Таблиця 1

Основні етапи інноваційних процесів розвитку підприємства

Назва	Характеристика
МАРКЕТИНГ	- підприємство починає впроваджувати нову продукцію на ринок; новизна продукції достатньо висока; за співвідношенням ціна/якість продукція підприємства значно випереджає нечисленні аналоги; велика увага приділяється маркетинговим інструментам.

Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності' 2010

ВИРОБНИЦТВО	- підприємство активно захоплює ринок, темпи зростання обсягів продажу високі; за співвідношенню ціна/якість підприємство знаходиться в п'ятірці лідерів; загострюється конкурентна боротьба; головна увага приділяється виробництву
ВИТРАТИ	- підприємство досягає піку свого розвитку; швидкість темпів зростання знижується; конкуренція висока; активно йдуть процеси інтеграції, диверсифікації, диференціації, спеціалізації; основна увага приділяється зменшенню витрат.
ДОСЛІДЖЕННЯ	- обсяги виробництва падають; конкуренція ще більше загострюється; підприємство активно починає шукати нові шляхи розвитку, значні кошти вкладаються у наукові дослідження або йде залучення технологій із зовнішніх джерел; проводиться реструктуризація та реорганізація підприємства, продаж зайвих підрозділів, звільнення частини персоналу. Основна увага приділяється пошуку перспективних розробок.

Враховуючи, що всі фактори діють одночасно та в різних напрямках, то аналізуючи інноваційний розвиток підприємств важно виділити з їх різноманіття основні, дослідження та аналіз який дозволить розробити основні шляхи інноваційного потенціалу підприємства. При цьому важливим є визначення закономірних та суттєвих зв'язків, що мають об'єктивний характер для більшої частини підприємств (рис. 1).

Представлена схема розподілена на дві частини: у верхній частині представлені фактори зовнішнього середовища, у нижній – внутрішнього.

Так, стан економіки країни в цілому визначає умови функціонування підприємства, його контрагентів, рівень і ефективність взаємодії з якими безпосередньо чинить вплив на формування та розвиток інноваційних процесів. Своєю чергою темпи інфляції в країні, рівень мінімальної заробітної плати впливає на формування суми та рівня витрат на оплату праці, а відповідно, розмір відрахувань на соціальні заходи.

Стан фінансового ринку країни впливає на формування розміру фінансових витрат підприємства, так як чим вище будуть відсоткові ставки за користування кредитами, тим вище буде розмір та рівень фінансових витрат.

Система державного регулювання економіки впливає на інноваційний розвиток через механізм ціноутворення та систему оподаткування.

Розвиток інноваційної діяльності має бути органічно пов'язаним з ресурсозбереженням і приводити до суттєвого зменшення витрат матеріалів на одиницю продукції, також виходячи з сучасних умов інноваційний розвиток повинен мати соціальну спрямованість, де саме людина, якість та безпека її життя матимуть забезпечити пріоритети інноваційного розвитку.

Стан ринків факторів виробництва пов'язаний з формуванням матеріально-технічної бази та кількості трудових ресурсів підприємства.

Своєю чергою кон'юнктура споживчого ринку регіону і країни в цілому визначає можливості розвитку виробництва, його асортиментної структури, та, в залежності від цього середнього рівня поточних витрат підприємства.

Рисунок 1 – Схема взаємозв'язку факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на інноваційний розвиток підприємства

Розвиток інноваційного підприємства залежить від певної низки факторів, які виступають важелями регулювання діяльності.

Висновки. Інноваційному підприємству необхідно виробляти значно якіснішу та менш витратну продукцію у порівнянні з іншими виробниками, воно активно впливає на технологічні та ринкові умови й має вищий рівень конкурентоспроможності за інші підприємства. Саме тому необхідно чітко визначити фактори, які впливають на інноваційний розвиток підприємства. За умов поширення економічної кризи в Україні інноваційним підприємствам необхідно приділяти увагу саме тим чинникам, які можуть надати додаткові переваги для розвитку їх бізнесу.

Узагальнюючи сказане вище, виділимо основні важелі розвитку інноваційного підприємства: менеджмент підприємства, фінансовий стан підприємства, інформаційна забезпеченість діяльності, техніка та технологічне оснащення самого підприємства, кваліфіковані кадри, створення інновації як відповіді на запити ринку.

Розвиток інноваційного підприємства може забезпечити лише ефективне функціонування усіх факторів, що забезпечують систему. Тому в подальшому необхідно розробити підходи щодо вибору найбільш ефективних методів та інструментів управління основними чинниками для інноваційного розвитку.

Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності' 2010

Реалії сучасного розвитку економіки доводять, що основними чинниками розвитку є інновації – високі технології, нова техніка, нова організація праці і виробництва, нова мотивація підприємницької діяльності, а також можливість забезпечити високі показники економічного росту. Саме інновації забезпечують економічну стійкість мікро- і макросистем, їх конкурентоспроможність, надають можливість підвищити експортний потенціал, розв'язати певні економічні, екологічні, соціальні проблеми.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про інноваційну діяльність" (ст. 16) від 4 липня 2002 року № 40-IV.
2. Ігнатенко О.Я. Система забезпечення інноваційного розвитку підприємства // Державний вищий навчальний заклад "Донецький національний технічний університет". – 05.06.08. – <http://masters.donntu.edu.ua/2008/fem/ignatenko/library/st2.htm>.
3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навч. посіб. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2003. – 278 с.
4. Кузьмін О., Кудла Т. Фактори інноваційного розвитку підприємства // Всеукраїнська експертна мережа. Аналітика. Економіка. 09.02.2007. – http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11391.

Ключові слова: інноваційні процеси, економічний розвиток, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, конкурентоспроможність